

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA
W SYTUACJACH TRUDNYCH WYCHOWAWCZO**

Wychowanie jest skomplikowanym procesem kształtowania dojrzałej osobowości człowieka, w którym świadomie powinni brać udział przede wszystkim Rodzice i Szkoła. Pierwotne i największe prawa wychowawcze w stosunku do swoich dzieci posiadają Rodzice, a Szkoła wspiera ich w dziedzinie wychowania. Musi istnieć spójność oddziaływań wychowawczych między Rodziną, Szkołą i innymi instytucjami wspierającymi ten proces.

Komisja Wychowawców ZS nr 5 im. Jana Pawła II

Spis treści

Wstęp.....	5
Pojęcie sytuacji trudnej wychowawczo	5
Cele procedur.....	5
Warunki konieczne do stosowania procedur	6
1 Łamanie regulaminu szkolnego	7
1.1 Nienoszenie identyfikatora.....	7
1.2 Brak zmiany obuwia	7
1.3 Nieutrzymywanie czystości	7
2 Spóźnienia na lekcje.....	8
3 Niewypełnianie obowiązków dyżurnego.....	8
4 Nieodpowiedni strój	9
4.1 Działania doraźne (reakcja natychmiastowa).....	9
4.2 Działania długoterminowe	9
5 Ucieczki z pojedynczych lekcji.....	10
6 Wagary	10
7 Używanie wulgaryzmów wobec rówieśników, agresja słowna.....	10
8 Udział uczniów w bójkach	11
9 Palenie papierosów w szkole.....	11
10 Picie lub przebywanie w szkole po użyciu alkoholu	12
11 Kradzież na terenie szkoły	13
12 Akty wandalizmu	14
13 Kłamstwo, oszustwo, fałszowanie dokumentów szkolnych	14
13.1 Kłamstwa, oszustwa	14
13.2 Fałszowanie dokumentów szkolnych	15
14 Zastraszanie, wymuszenie, wywieranie presji	15

15	Presja grupy wobec jednostki.....	16
16	Ataki w stosunku do nauczycieli (agresja słowna, wulgaryzmy)	16
17	Agresja fizyczna w stosunku do nauczycieli	17
18	Podjęcie posiadania przez ucznia narkotyków lub innych środków odurzających	17
19	Podjęcie sprzedaży narkotyków	18
20	Współpraca rodzic – szkoła.....	19
21.	Zasady postępowania wychowawcy/ nauczyciela w przypadku zgłoszenia problemu relacji pomiędzy nauczycielem a uczniem.	20
22.	Procedura postępowania w przypadku prób samobójczych lub samobójstwa ucznia.	26
	Postępowanie w przypadku uzyskania informacji, że wychowanek zamierza popełnić samobójstwo (informacja od ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych).....	26
	Postępowanie w przypadku próby samobójczej na terenie szkoły	27
	Postępowanie w przypadku próby samobójczej poza terenem szkoły	28
	Postępowanie w przypadku dokonania przez ucznia samobójstwa.....	28

Wstęp

W pracy szkolnej nauczyciele-wychowawcy napotykają na wiele sytuacji, które powodują dezorganizację procesu dydaktyczno-wychowawczego i nie posiadają jednoznacznych, prostych rozwiązań. Wpływają zaś negatywnie na naukę uczniów, komplikują życie młodych ludzi prowadząc do patologii lub zagrożeń takich, jak uzależnienia, agresja, przestępczość, nerwice, fobie szkolne itd.

Mając na celu eliminowanie przyczyn i przejawów niewłaściwych zachowań, uczynienie oddziaływań wychowawczych bardziej skutecznymi i trafnymi opracowano procedury postępowania w sytuacjach wychowawczo. Wypracowane procedury postępowania mają też na celu zwiększenia bezpieczeństwa życia w szkole oraz ułatwienie i ujednolicenie osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo uczniów.

Dodatkowo problemem w pracy wychowawczej jest obojętność środowiska rodzinnego uczniów. Nauczyciel częstokroć czuje się i bezradny w sytuacjach, kiedy ma do czynienia z niewłaściwymi zachowaniami uczniów, niekiedy mającymi znamiona czynu karalnego lub przestępstwa.

Komisja Wychowawców Zespołu Szkół nr 5 opracowała 18 procedur korzystając z doświadczeń wieloletniej pracy z uczniem trudnym, uwzględniając zapisy zawarte w Statucie Szkoły a także z modułu Krajowego Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 13.01.2004 roku o nazwie „Procedury postępowania nauczycieli i metody współpracy szkół z Policją w sytuacji zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją”.

Pojęcie sytuacji trudnej wychowawczo

Sytuacja trudna wychowawczo zachodzi wówczas, gdy nauczyciel nie potrafi poradzić sobie z niewłaściwymi postawami uczniów, dezorganizującymi pracę na zajęciach lekcyjnych i poza nimi, a także utrudniających realizację i przebieg procesu dydaktyczno-wychowawczego. Jako najczęściej spotykane sytuacje trudne wychowawczo, nauczyciele ZS nr 5 podali wagary, spóźnienia, ucieczki z pojedynczych lekcji, ekstrawagancki, nieodpowiedni strój, palenie papierosów, kłamstwa i wulgaryzmy.

Cele procedur

- usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych szkoły w sytuacjach trudnych
- wskazanie działań naprawczych (korekcyjnych, terapeutycznych)
- zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych poprzez wskazanie działań profilaktycznych

- wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym ucznia

Warunki konieczne do stosowania procedur

Adekwatne postępowanie w sytuacjach trudnych wychowawczo wymaga dobrego rozpoznania problemu, zdarzenia, pełnej wiedzy na temat ucznia i jego rodziny, rozpoznania motywów postępowania i zastosowania odpowiedniej procedury postępowania. Nauczyciele i wychowawcy mogą wspierać się pomocą pedagoga szkolnego (psychologa), nadzoru pedagogicznego, personelu medycznego, pracowników ochrony, Policji, Sądu ds. Rodziny i Nieletnich, poradni specjalistycznych. Skuteczność zastosowania procedur wymaga dobrej współpracy ze środowiskiem rodzinnym ucznia. Metody, którymi można to osiągnąć to:

- zebrania klasowe integracyjne,
- spotkania indywidualne z wychowawcą,
- spotkania typu wychowawca - pedagog szkolny- rodzic, które można poszerzyć w zależności od sytuacji o wicedyrektora, nauczyciela uczącego,
- dzienniczek ucznia z informacjami o zaistniałych sytuacjach,
- wezwania listowne i telefoniczne,
- udział rodziców w imprezach szkolnych (konferencje, pokazy, akademie itp.),
- udział rodziców w wycieczkach szkolnych (np. po Lublinie),
- udział rodziców w działaniach wychowawczych szkoły np. zapraszanie i prezentacja zawodu, w jakim pracuje rodzic.

1 Łamanie regulaminu szkolnego

1.1 *Nienoszenie identyfikatora*

1. Nauczyciele prowadzący lekcje sprawdzają identyfikatory wraz z listą obecności zaznaczając ich brak w rubryce np. kropczką,
2. Przy określonej ilości (np. przez 3 dni) wychowawca wpisuje uwagę w swojej dokumentacji. Uwagi te mają wpływ na ocenę ze sprawowania.
3. Interwencja wychowawcy:
 - rozmowa z uczniem w celu poznania przyczyny nienoszenia identyfikatora,
 - zobowiązanie ucznia do respektowania zapisu prawnego.
4. Praca społeczno-użyteczna ucznia dla szkoły.

1.2 *Brak zmiany obuwia*

1. Poinformowanie wychowawcy o tym fakcie:
 - bezpośrednio
 - pośrednio poprzez wpis do zeszytu uwag klasy.
2. Interwencja wychowawcy:
 - rozmowa z uczniem wyjaśniająca przyczyny braku zmiany obuwia,
 - zastosowanie kary regulaminowej, np. upomnienie wychowawcy
 - w razie powtórki tegoż zachowania zlecenie np. sprzątnięcia wyznaczonego odcinka szkoły (własnymi środkami), dodatkowy dyżur w szatni

1.3 *Nieutrzymywanie czystości*

1. Poinformowanie wychowawcy o tym fakcie:
 - bezpośrednio
 - pośrednio poprzez wpis do zeszytu uwag klasy.
2. Interwencja wychowawcy:
 - rozmowa z uczniem w celu poznania przyczyn takiego zachowania,
 - wezwanie rodziców i obarczenie ich pracą na rzecz szkoły lub karami pieniężnymi,
 - zastosowanie kary regulaminowej
 - włączenie młodzieży w szerszym zakresie w odpowiedzialność za stan czystości.

3. Poświęcać czas na godzinach wychowawczych na pogadanki promujące dbałość o czystość otoczenia, jako „element zdrowego trybu życia”, uczulać na „kulturę bycia”, napiętnować publicznie zachowania negatywne.
4. Zwracać uwagę na korzyści płynących z estetycznego otoczenia, promować wzorowe postawy między innymi ocenami z zachowania.

2 Spóźnienia na lekcje

1. Interwencja wychowawcy po przeanalizowaniu zapisów w dzienniku:
 - rozmowa wychowawcy z uczniem w celu rozpoznania przyczyn spóźniania się
 - poinformowanie rodziców ucznia o fakcie spóźnień i rozpoznanej ich przyczynie.
2. Ustalenie z rodzicami i uczniem działań eliminujących dalsze spóźnienia w uwzględnieniu ich przyczyny - np. zmiana trybu życia.
3. Zastosowanie kary regulaminowej.
4. Przeprowadzenie lekcji na temat:
 - punktualności, jako pożądanej cechy osobowości,
 - zasad prawidłowego współżycia w grupie,
 - szacunku dla innych.

3 Niewypełnianie obowiązków dyżurnego

1. Zgłoszenie faktu, niewypełniania obowiązku dyżurnego do wychowawcy klas:
 - bezpośrednio
 - pośrednio poprzez wpis do zeszytu uwag klasy
2. Interwencja wychowawcy:
 - rozmowa wychowawcy z dyżurnym - przypomnienie obowiązków, jakie ma do wykonania dyżurny i zobowiązania ucznia do wypełniania tychże;
 - zastosowanie kary regulaminowej;
 - przedłużenie o jeden dzień pełnionego dyżuru;
 - przeprowadzenie w klasie lekcji wychowawczej na temat znaczenia roli dyżurnego w klasie - ankieta, dyskusja (dowartościowanie tej funkcji).

4 Nieodpowiedni strój („ekstrawagancki, zbyt swobodny, sugerujący przynależność do subkultur”)

4.1 Działania doraźne (reakcja natychmiastowa)

1. Rozmowa indywidualna (nie na forum klasy) z uczniem ubranym niestosownie.

- przypomnienie Regulaminu Ucznia i zobowiązania, potwierdzonego podpisem, przestrzegania jego założeń.
- pytanie o przyczyny noszenia w szkole nieodpowiedniego stroju,
- wskazanie, że szkoła nie jest miejscem, w którym należy strojem podkreślać własną indywidualność, a już na pewno nie seksualność!

2. Zwrócenie uwagi na forum klasy, że przez pryzmat stroju często jest postrzegana nasza osobowość („jak nas widzą, tak nas piszą”). Zachowanie nauczyciela powinno być taktowne i musi ograniczyć się do uogólnień, nie zaś do personalnego wskazania winnego ucznia. Nie wolno napiętnować „niestosownie ubranego”, bo zapewne spowoduje to radykalny sprzeciw, a nawet bunt. Nie należy ośmieszać.

3. Zwracając uwagę i uświadamiając uczniowi problem, liczymy na zdrowy rozsądek ucznia i chęć poprawy zachowania - co obliżuje nas do tonu życzliwości i wyrozumiałości.

4.2 Działania długoterminowe

1. W przypadku skrajnego niedostosowania do realiów szkolnych lub braku poprawy ze strony ucznia zgłoszenie problemu do wychowawcy:

- rozmowa wychowawcy z uczniem, która może się odbyć w obecności rodzica (o ile nauczyciel widzi taką konieczność),
- przeprowadzenie lekcji lub cyklu godzin wychowawczych na temat stosowności stroju i dostosowania go do okoliczności, w których się znajdujemy,
- poruszenie problemu na zebraniu z rodzicami.

2. Za szczególnie niepokojący przypadek uznajemy sytuację, gdy strój sugeruje przynależność do subkultur – w takich przypadkach:

- wzywamy ucznia na indywidualną rozmowę,
- kierujemy ucznia na spotkanie z pedagogiem szkolnym i powiadamy pedagoga szkolnego o konieczności wszczęcia działań,
- powiadamy zastępcę dyrektora, odpowiedzialnego za klasę, do której uczęszcza uczeń.

5 Ucieczki z pojedynczych lekcji

1. Przeprowadzić rozmowę z uczniem celem ustalenia przyczyn ucieczek.
2. Zawiadomić Rodziców ucznia o uciezkach.
3. Przeprowadzić rozmowę uczeń - rodzic - wychowawca i ustalić warunki współpracy i uzupełnienia powstałych w wyniku ucieczek braków wiedzy.
4. Zastosować karę regulaminową
5. Zobowiązać ucznia do zaliczenia materiału, na którym był nieobecny.
6. Sporządzić listę uczniów notorycznie uciekających z pojedynczych lekcji i uaktualniać ją raz w semestrze (wychowawcy klas).
7. Przekazać w/w listę pełniącym dyżur kierowniczy, aby utrudnić nagminne zwalnianie się.
8. Nie wydawać ubrań z szatni przed planowym zakończeniem lekcji przez klasę, z wyjątkiem zwolnień podpisanych przez dyżurującego dyrektora.

6 Wagary

1. Rozmowa wychowawcy z uczniem w celu poznania przyczyn wagarowania.
2. Rozmowa ucznia z pedagogiem szkolnym.
3. Ustalenie form i sposobów wyrównania zaległości w nauce.
4. Rozmowa wychowawcy, pedagoga, rodzica i ucznia. Zobowiązanie (pisemne) rodzica do cotygodniowej kontroli obecności dziecka w szkole.
5. Bastowanie kary regulaminowej.
6. Założenie przez ucznia dzienniczka obecności w szkole (podpisy na każdej lekcji).

7 Używanie wulgaryzmów wobec rówieśników, agresja słowna

1. Przekazanie informacji wychowawcy klasy o zaistniałym zdarzeniu:
 - bezpośrednio
 - zapis w zeszycie uwag klasy
2. Rozmowa wychowawcy z uczestnikami zajęcia, określenia przyczyn i skutków.
3. Powiadomienie rodziców ucznia o zaistniałej sytuacji.
4. Zastosowanie kar regulaminowej.

5. Rozmowa wychowawcy z uczniem, jego rodzicem, w obecności pedagoga szkolnego - zobowiązanie rodzica i ucznia agresywnego do podjęcia przez ucznia terapii w celu radzenia sobie z agresją.
6. Przeproszenie się uczestników zajęcia.
7. Przygotowanie przez ucznia lekcji wychowawczej nt. kultury języka itp.

8 Udział uczniów w bójkach

1. Interwencja bezpośrednia:
 - rozdzielenie bijących się przy pomocy pracownika ochrony
 - udzielenie pomocy medycznej poszkodowanym, (jeśli taka jest potrzebna)
2. Poinformowanie o zdarzeniu dyrektora dyżurującego.
3. Poinformowanie o zdarzeniu wychowawcy klasy:
 - bezpośrednio
 - pośrednio poprzez wpis do zeszytu uwag klasy
4. Interwencja wychowawcy:
 - rozmowa wychowawcy z uczniami - ustalenie powodu bójki,
 - wysłuchanie wszystkich osób biorących udział w bójkę a także świadków zdarzenia.
 - skierowanie uczestników bójki do pedagoga szkolnego w celu znalezienia przyczyn takich zachowań
 - poinformowanie o wydarzeniu rodziców uczniów biorących udział w bójkę
5. Ustalenie kary dla uczestników w porozumieniu z rodzicami i dyrektorem.
6. Rozmowa wychowawcy, pedagoga szkolnego, rodzica i ucznia - uczestnika bójki - zobowiązanie do podjęcia terapii radzenia sobie z agresją.
7. W klasach gdzie wystąpił fakt bójki przeprowadzenie lekcji na temat:
 - radzenia sobie z agresją
 - dlaczego przyzwalamy na agresję - syndrom świadka.

9 Palenie papierosów w szkole

1. Poinformowanie wychowawcy klasy o fakcie palenia papierosów przez ucznia
 - bezpośrednio
 - pośrednio poprzez wpis do zeszytu uwag klasy

2. Interwencja wychowawcy

- rozmowa z uczniem - uświadomienie uczniowi, że wybrał najgorszy sposób radzenia sobie z problemami
- powiadomienie rodziców
- zastosowanie kary regulaminowej
- zlecenie uczniowi przygotowanie materiałów o szkodliwości palenia oraz zaprezentowanie ich na forum klasy podczas lekcji wychowawczej
- nakaz posprzątania miejsca, gdzie palone były papierosy
- poinformowanie pedagoga szkolnego

3. Interwencja pedagoga szkolnego na wniosek wychowawcy w sytuacji powtarzającej się

4. Informacja i interwencja dyrektora szkoły w przypadku uporczywie powtarzającej się sytuacji

5. Prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie palenia papierosów

- pogadanki na lekcjach wychowawczych na temat:
 - radzenie sobie z napięciem emocjonalnym
 - sposoby radzenia sobie ze stresem
 - propagowanie zdrowego stylu życia
 - pomoc w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych
 - trudności pozbycia się nałogu
- prowadzenie na terenie szkoły akcji propagujących zdrowy styl życia

10 Picie lub przebywanie w szkole po użyciu alkoholu

1. Przekazanie informacji dyrektorowi dyżurującemu, wychowawcy, pedagogowi szkolnemu o fakcie picia alkoholu bądź podejrzenia, że uczeń jest pod wpływem alkoholu.

2. Przekazanie ucznia pod opiekę:

- pielęgniarki szkolnej
- dyrektora dyżurującego

3. Zawiadomienie rodziców (opiekunów, wychowawców) o sytuacji i konieczności osobistego odbioru dziecka ze szkoły.

4. Kontrola poziomu spożycia alkoholu przez Policję w obecności rodzica, opiekuna, wychowawcy (w przypadku ucznia niepełnoletniego) lub podpisanie oświadczenia rodzica lub wyżej wymienionych osób o stanie nietrzeźwości dziecka.

5. Zobowiązanie rodzica i ucznia do podjęcia stosownej terapii w placówkach do tego przeznaczonych. Zastosowanie wobec ucznia kary regulaminowej.

6. Przygotowanie przez ucznia lekcji wychowawczej na temat szkodliwości alkoholu.

11 Kradzież na terenie szkoły

Sytuacja, gdy uczeń zostaje złapany na „gorącym uczynku”

1. Powiadomienie dyżurującego dyrektora szkoły, przekazanie informacji o okolicznościach czynu, świadkach
2. Przekazanie sprawcy dyrektorowi
3. Powiadomienie rodziców ucznia i wezwanie ich do szkoły
4. Powiadomienie przez dyrektora policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała itp.)
5. Zabezpieczenie dowodów przestępstwa
6. Zastosowanie wobec ucznia kary regulaminowej

Sytuacja, gdy został zgłoszony nauczycielowi fakt kradzieży

1. Powiadomienie dyrektora szkoły
2. Powiadomienie wychowawcy, pedagoga szkolnego
3. Ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia
4. W zależności od sytuacji powiadomienie policji
5. Zabezpieczenie dowodów przestępstwa

Postępowanie wobec ucznia, który stał się ofiarą

1. Jeżeli uczeń doznał obrażeń ciała - udzielenie pierwszej pomocy, wezwanie lekarza.
2. Powiadomienie dyrektora szkoły
3. Powiadomienie rodziców ucznia
4. Wezwanie policji, jeśli istnieje konieczność zabezpieczenia śladów przestępstwa
5. Ustalenie okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia
6. Udzielenie pomocy psychologicznej bądź zobowiązanie rodziców do udania się do specjalisty

W każdym przypadku wychowawca powiadamia na zebraniu rodziców o zaistniałej sytuacji. Na godzinie wychowawczej przeprowadza rozmowy z uczniami, pogadanki na temat kradzieży, przestępstwa. Zorganizowanie spotkania z policjantem.

12 Akty wandalizmu

1. Poinformowanie o zdarzeniu dyrektora dyżurującego i wychowawcy klasy
 - bezpośrednio
 - pośrednio poprzez wpis do zeszytu uwag klasy
2. Interwencja wychowawcy klasy:
 - rozmowa z uczniem w celu rozpoznania przyczyn zachowania
 - wezwanie do szkoły rodziców ucznia
 - poinformowanie rodziców i uczniów o konsekwencjach wandalizmu (materialnych i społecznych, obniżonej oceny ze sprawowania) i zastosowanie kary regulaminowej
3. Ustalenie wspólne z rodzicami i uczniem sposobu naprawienia wyrządzonych szkód lub uiszczenie opłaty za ich naprawę.
4. Zobowiązanie rodzica i ucznia do podjęcia pracy nad eliminacją wandalizmu z zachowania.
5. Praca na rzecz szkoły wykonana przez ucznia.
6. Przeprowadzenie lekcji wychowawczej na temat szacunku dla dobra wspólnego.

W przypadku, gdy brak jest sprawcy:

- poinformowanie przez dyrektora szkoły klasy, która mogła dokonać aktu wandalizmu o konieczności ujawnia sprawcy lub zobowiązanie do pokrycia pełnego kosztu naprawy.

Procedury postępowania oraz reguły współpracy z rodzicami

1. Rozmowa ostrzegawcza z uczniem.
2. Powiadomienie pisemne rodziców.
3. Obniżenie oceny z zachowania.
4. Wezwanie pisemne rodziców do szkoły.
5. W przypadku aktu wandalizmu naprawienie wyrządzonych szkód lub uiszczenie opłaty za ich naprawę.

13 Kłamstwo, oszustwo, fałszowanie dokumentów szkolnych

13.1 Kłamstwa, oszustwa

1. Konfrontacje z osobami zainteresowanymi.
2. Wezwanie rodziców - informacja o zaistniałym zachowaniu.

3. Obowiązkowe założenie dzienniczka ucznia.
4. Zastosowanie kary regulaminowej.

13.2 Fałszowanie dokumentów szkolnych

1. Konfrontacje.
2. Wezwanie rodziców - informacja o zaistniałym zachowaniu.
3. Zastosowanie kary regulaminowej.
4. Skreślenie z listy uczniów.

14 Zastraszanie, wymuszenie, wywieranie presji

Działania wobec ofiary

1. Rozmowa z ofiarą w celu udzielenia wsparcia.
2. Poinformowanie o zaistniałym zdarzeniu dyrektora dyżurnego, wychowawcy klasy i pedagoga szkolnego.
3. Wezwanie rodziców dziecka ofiary w celu nawiązania współpracy.
4. Skierowanie ucznia do pedagoga szkolnego lub psychologa na terapię dla ofiar przemocy
5. Otoczenie ucznia we współpracy z pedagogiem szkolnym szczególną opieką

Działania wobec sprawcy

1. Rozmowa wychowawcy i pedagoga szkolnego w celu uświadomienia konsekwencji prawnych, społecznych i psychologicznych czynu.
2. Wezwanie rodziców dziecka sprawcy:
 - poinformowanie ich o zaistniałym fakcie,
 - podjęcie próby nawiązania współpracy w resocjalizacji ucznia,
 - poinformowanie o zastosowanej karze regulaminowej.
3. Skierowanie sprawcy na terapię do placówki specjalistycznej.
4. Podjęcie przez ucznia działań społecznie akceptowalnych na rzecz środowiska szkolnego lub społeczności lokalnej (np. pomoc w hospicjum, domu pomocy społecznej itp.).
5. Stała obserwacja zachowania się ucznia.
6. W przypadku braku współpracy rodziców sprawcy i ucznia ze szkołą oraz powtórzenia czynu poinformowanie Policji oraz Sądu Rodzinnego.

15 Presja grupy wobec jednostki

Diagnoza sytuacji

1. Poinformowanie wychowawcy lub pedagoga szkolnego o podejrzeniu wywierania presji wobec jednostki.
2. Rozpoznanie sytuacji przez wychowawcę:
 - Wypełnienie przez wszystkich nauczycieli uczących w klasie “Arkusza obserwacyjnego agresji rówieśniczej w klasie”
 - Rozmowy indywidualne z uczniami i rodzicami
3. Spotkanie wychowawcy ze wszystkimi nauczycielami uczącymi w klasie, Dyrektorem oraz pedagogiem szkolnym:
 - Analiza wyników “Arkusza...”
 - Wypracowanie strategii działania w klasie w kontekście zaistniałej sytuacji
4. Realizacja strategii działania

Wobec grupy

- Konsekwentne reagowanie na pojawiające się zachowania agresywne
- Zajęcia warsztatowe dotyczące umiejętności psychospołecznych
- W przypadku osób będących agresorami zobowiązania rodziców i ucznia do podjęcia terapii w placówce specjalistycznej

Wobec jednostki

- Rozmowa z pedagogiem szkolnym w celu udzielenia wsparcia
 - Rozmowa z rodzicem i poinformowanie o możliwości podjęcia terapii dla ofiar przemocy w placówce specjalistycznej
 - Otoczenia ucznia we współpracy z pedagogiem i rodzicami szczególną opieką
5. Obserwacja przez wychowawcę, nauczycieli uczących i pedagoga szkolnego zmian zachodzących w zespole klasowym.
 6. Spotkanie wychowawcy ze wszystkimi nauczycielami uczącymi w klasie, Dyrektorem oraz pedagogiem szkolnym w celu omówienia realizacji podjętej strategii działań.

16 Ataki w stosunku do nauczycieli (agresja słowna, wulgaryzmy)

1. Powiadomienie Dyrektora dyżurującego, wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego o zaistniałym fakcie agresji.
2. Powiadomienie rodziców ucznia - sprawcy o zachowaniu dziecka.

3. Ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia
4. Rozmowa uczeń - rodzic - nauczyciel - dyrektor ustalenie przyczyny takiego zachowania, sposobu naprawienia relacji z nauczycielem, uświadomienia konieczności pracy nad zmianą zachowania się ucznia.
5. Przeproszenie nauczyciela przez ucznia i jego rodziców.
6. Zastosowanie kary regulaminowej - nagana wychowawcy klasy (ewentualnie Dyrektora Szkoły).
7. Zlecenie uczniowi prac dodatkowych np. opracowanie referatu „Kultura języka” oraz wygłoszenie go na forum klasy.
8. Opracowanie pomocy dydaktycznych potrzebnych do nauki języka polskiego, języków obcych, itp.

17 Agresja fizyczna w stosunku do nauczycieli

1. Poinformowanie o zaistniałej sytuacji dyrektora dyżurującego, wychowawcy, pedagoga szkolnego.
2. Wezwanie do Szkoły rodziców ucznia - agresora (natychmiastowe stawiennictwo).
3. Jeśli doszło do uszkodzenia ciała nauczyciela:
 - udzielenie pomocy medycznej i psychologicznej poszkodowanemu,
 - zabezpieczenia dowodów przestępstwa i świadków zdarzenia,
 - powiadomienie Policji.
4. Rozmowa Dyrektora, wychowawcy, pedagoga szkolnego, rodziców i ucznia dotycząca dalszego pobytu ucznia w szkole (sugerowana zmiana szkoły, zobowiązanie ucznia do podjęcia terapii radzenia sobie z agresją albo postawienie wniosku na Radzie Pedagogicznej o skreślenie z listy uczniów).
5. Przeproszenie nauczyciela przez ucznia i jego rodziców.

18 Podejrzenie posiadania przez ucznia narkotyków lub innych środków odurzających

W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń zażywa i posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie, co do ich związku z poszukiwaną substancją. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia - jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.

2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców (opiekunów) ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
3. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki, dyrektor szkoły wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.
4. Jeżeli uczeń odda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

W przypadku, gdy uczeń zażywa narkotyki, nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:

1. Przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy.
2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora szkoły.
3. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem, w ich obecności. Zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczegółowego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
4. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nadal zażywa narkotyki, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich).
5. Podobnie, w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszelkie dostępne środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem, kary regulaminowe), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub policję). Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

19 Podejrzenie sprzedaży narkotyków

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję i zatrzymuje ucznia na terenie szkoły. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia - jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.
2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły, dyrektor - policję. Wychowawca wzywa rodziców (opiekunów) ucznia do natychmiastowego stawiennictwa, uczeń zostaje zatrzymany na terenie szkoły do czasu przyjazdu policji.
3. Dyrektor, zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji.
4. Po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

20 Współpraca rodzic – szkoła

Gwarantem sukcesu edukacyjnego i wychowawczego są dobre relacje między domem rodzinnym a szkołą. W ZS nr 5 im. Jana Pawła II opracowaliśmy schemat (procedurę) kontaktów rodziców ze szkołą. Poniższy schemat odzwierciedla poszczególne poziomy edukacyjne.

1. Zebrania

- (a) zebranie informacyjne, wstępne (pierwsze spotkanie lipiec) - spotkanie z nadzorem pedagogicznym, wychowawcą klasy, poinformowanie o ogólnych zasadach funkcjonowania szkoły.
- (b) zebranie inauguracyjne (wrzesień) - zapoznanie z WSO i regulaminem szkoły.
- (c) zebrania z wychowawcą zgodnie z harmonogramem ustalonym przez dyrekcję oraz potrzebami zespołu klasowego (w tym zebrania śródkresowe i końcowo- roczne).
- (d) zebranie w klasie maturalnej celem zapoznania rodziców z kryteriami wymagań egzaminu maturalnego i zawodowego w klasach kończących.
- (e) zebranie związane z organizacją balu studniówkowego.
- (f) zebrania rodziców z agendami szkoły (doradca zawodowy, psycholog, pedagog) w ramach realizacji Planu Pracy Szkoły

2. Pedagogizacja rodziców

- programy mentorskie – spotkania poświęcone prezentacji właściwych modeli postaw i zachowań, np. Konsekwencja, jako metoda wychowawcza
- warsztaty umiejętności wychowawczych „Szkoła dla rodziców”

3. Spotkania integracyjne związane z wydarzeniami i uroczystościami państwowymi, szkolnymi i klasowymi (akademie, pielgrzymki, wycieczki)

4. Indywidualna współpraca rodziców ze szkołą

- spotkania z wychowawcą i nauczycielami uczącymi zgodnie z harmonogramem konsultacji
- spotkania interwencyjne (korespondencja listowna, telefoniczna, dziennik elektroniczny)

Wypracowany schemat winien służyć zainicjowaniu i rozwijaniu zdrowych relacji rodzic–szkoła nastawionych na otwartość i partnerstwo.

21. Zasady postępowania wychowawcy/ nauczyciela w przypadku zgłoszenia problemu relacji pomiędzy nauczycielem a uczniem.

W przypadku zaistnienia problemu uczeń indywidualnie, samorząd klasowy lub rada rodziców mają prawo zgłosić sprawę do wychowawcy.

Wychowawca rozmawia z klasą na temat zaistniałej sytuacji – uczniowie wypełniają ankietę dla ucznia (druk AU1).

Wychowawca wraz z przedstawicielem rodziców (klasowa rada rodziców) informuje nauczyciela, którego sprawa dotyczy o zaistniałym problemie.

A) Na spotkaniu ustala się działania zmierzające do rozwiązania problemu i określa czas 1 miesiąca na ich wprowadzenie.

B) W trakcie spotkania wychowawca sporządza sprawozdanie ze spotkania z nauczycielem (druk SAU1).

4. Wychowawca w najbliższym możliwym terminie przedstawia klasie ustalenia wynikające ze spotkania z nauczycielem.

5. Po okresie 1 miesiąca wychowawca rozmawia z klasą o aktualności zgłaszanego wcześniej problemu.

6. W przypadku braku rozwiązania problemu lub pogorszenia sytuacji uczniowie rodzice mogą w sposób formalny zgłosić występujący problem do dyrektora szkoły.

7. Warunkiem podjęcia dalszych działań jest pisemne zgłoszenie sprawy na określonym formularzu (druk ZPU1)

ANKIETA

Dotycząca relacji nauczyciel - uczeń

Imię i nazwisko uczniaKlasa.....

Imię i nazwisko nauczyciela

Nauczany przedmiot

Opis zachowania nauczyciela, konkretnych sytuacji:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Czy podejmowana była rozmowa z danym nauczycielem? TAK/NIE

Jeśli tak, to,
kiedy?.....

Z jakim skutkiem?
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Czy odrabiasz prace domowe?

zawsze często czasami rzadko nigdy

2. Czy nosisz podręczniki?

zawsze często czasami rzadko nigdy

3. Czy przygotowujesz się do lekcji, do sprawdzianów?

zawsze często czasami rzadko nigdy

4. Czy uważasz na lekcji?

zawsze często czasami rzadko nigdy

5. Czy uczęszczasz na zajęcia dodatkowe z danego przedmiotu?

zawsze często czasami rzadko nigdy

6. Czy właściwie zachowujesz się na lekcji z danego przedmiotu?

zawsze często czasami rzadko nigdy

Druk SAU1

Sprawozdanie ze spotkania z nauczycielem

Data spotkania

.....

Imię i nazwisko nauczyciela.....Przedmiot.....

Imię i nazwisko wychowawcy.....Klasa.....

Imię i nazwisko rodzica.....

Treść spotkania:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ustalenia:

a) wobec nauczyciela

.....
.....
.....
.....

b) wobec uczniów.

.....
.....
.....
.....

Podpisy

.....
.....
.....

ZGŁOSZENIE SYTUACJI PROBLEMOWEJ

1. Imię i nazwisko nauczyciela.....

Nauczany przedmiot

2. Osoba zgłaszająca:

klasa.....

pełnoletni uczeń

rodzic/opiekun prawny

klasowa rada rodziców (klasa)

3. Powód zgłoszenia (opis zachowania nauczyciela, konkretnych sytuacji):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Czy podejmowana była rozmowa z danym nauczycielem? TAK/NIE

Jeśli tak, to, kiedy?

Z jakim skutkiem?

.....
.....
.....
.....

5. Zachowanie klasy/ucznia:

a) Czy klasa/uczeń odrabia prace domowe? TAK/NIE

zawsze często czasami rzadko nigdy

b) Czy uczeń/klasa nosi podręczniki?

zawsze często czasami rzadko nigdy

c) Czy uczeń/klasa przygotowuje się do lekcji, do sprawdzianów?

zawsze często czasami rzadko nigdy

d) Czy uczeń/klasa uważa na lekcji?

zawsze często czasami rzadko nigdy

e) Czy uczeń/klasa przychodzi na zajęcia dodatkowe z danego przedmiotu?

zawsze często czasami rzadko nigdy

f) Czy uczeń/klasa właściwie zachowuje się na lekcji z danego przedmiotu?

zawsze często czasami rzadko nigdy

5. Dodatkowe informacje:

.....
.....
.....

6. Oczekiwania osoby zgłaszającej:

.....
.....
.....
.....

Miejscowość, data

Podpis osoby zgłaszającej

.....

.....

Oświadczam, że powyższe informacje są zgodne z prawdą

Podpis

.....

22. Procedura postępowania w przypadku prób samobójczych lub samobójstwa ucznia.

Każdy pracownik Zespołu Szkół nr 5 im. Jana Pawła II w Lublinie ma obowiązek zareagowania na jakikolwiek sygnał o ryzyku zachowania suicydalnego u ucznia. W przypadku zaobserwowania lub podjęcia informacji, że uczeń planuje podjąć próbę samobójczą, każdy pracownik powinien niezwłocznie poinformować o tym dyrektora szkoły lub dyżurującego pracownika nadzoru.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
(Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późn. zm.).

Rozporządzenie z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach
(Dz. U., poz. 532)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem
(Dz. U. Nr 26, poz. 226).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w Publicznych i Niepublicznych szkołach i placówkach
(Dz. U. Z 2003 r. Nr 6, poz. 69)

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego
(Dz. U. Nr 111, poz. 535)

Postępowanie w przypadku uzyskania informacji, że wychowanek zamierza popełnić samobójstwo (informacja od ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych)

Nauczyciel lub inny pracownik szkoły informuje wychowawcę, że posiada informacje o tym, iż uczeń myśli o odebraniu sobie życia lub planuje popełnienie samobójstwa.

Wychowawca informuje dyżurującego pracownika nadzoru pedagogicznego oraz psychologa /pedagoga szkolnego.

Wychowawca informuje rodziców, z prośbą o przyjazd do szkoły tego samego dnia (ewentualnie w najszybszym możliwym terminie).

Psycholog/pedagog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem w celu oceny ryzyka dalszego zagrożenia suicydalnego i wsparcia ucznia (według Załącznika nr 1).

Wychowawca w obecności psychologa/pedagoga szkolnego przeprowadza rozmowę z rodzicem, zalecając jak najszybszą konsultację psychiatryczną (przekazanie rodzicowi informacje o miejscach, gdzie można uzyskać taką pomoc).

Objęcie ucznia pomocą psychologiczno – pedagogiczną na terenie szkoły.

Obserwacja stanu emocjonalnego ucznia oraz jego zachowania na terenie szkoły przez wychowawcę, nauczycieli uczących i psychologa/pedagoga szkolnego (Załącznik nr 2).

Postępowanie w przypadku próby samobójczej na terenie szkoły

Pracownik szkoły będący świadkiem próby samobójczej na terenie szkoły jest zobowiązany do:

- udzielenia pierwszej pomocy przedmedycznej,
- przekazania informacji dyrektorowi szkoły/ dyżurującemu pracownikowi nadzoru pedagogicznemu, który powiadamia pogotowie
- poinformowanie wychowawcy, który natychmiast wzywa rodziców/opiekunów prawnych
- nie pozostawia ucznia samego,
- w miarę możliwości usunięcia wszystkiego, co może ułatwić realizację zamiaru,
- bez rozgłosu przeprowadzenia ucznia w bezpieczne, ustronne miejsce,
- zebrania wstępnych informacji o okolicznościach zdarzenia,
- towarzyszenia uczniowi (w celu zwiększenia poczucia bezpieczeństwa ucznia oraz zminimalizowania czynników stresowych i poziomu lęku u ucznia)
- jeżeli uczeń po próbie samobójczej nie wyraża zgody na pobyt w szpitalu, to należy pamiętać, że zgodnie z artykułem 24 pkt. 1 Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, przyjęcie i pobyt w szpitalu może odbyć się bez jego zgody

Chronimy ucznia oraz inne osoby przed zbędnymi czynnikami stresującymi (np. kontaktem z mediami, świadkami, itp.)

Po powrocie do szkoły uczeń zostaje objęty pomocą psychologiczno – pedagogiczną.

Obserwacja stanu emocjonalnego ucznia oraz jego zachowania na terenie szkoły przez wychowawcę, nauczycieli uczących i psychologa/pedagoga szkolnego (Załącznik nr 2).

Postępowanie w przypadku próby samobójczej poza terenem szkoły

O próbie samobójczej Dyrektor lub wychowawca informuje zespół nauczycieli uczących pod rygorem tajemnicy w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia przez wszystkich nauczycieli

Wychowawca we współpracy z psychologiem/pedagogiem szkolnym planuje dalszą strategię postępowania w oparciu o ewentualne zalecenia specjalisty (psychiatry).

Objęcie ucznia systematyczną pomocą psychologiczno – pedagogiczną na terenie szkoły.

Wychowawca we współpracy z psychologiem/pedagogiem szkolnym podejmuje współpracę z rodziną; proponuje konsultacje rodzinne pod kątem wzmocnienia systemu rodzinnego celem udzielenia opieki i bezpieczeństwa wychowankowi

Należy otoczyć ucznia szczególną życzliwością, bez obiecywania zachowania tajemnicy o podjęciu próby samobójczej

Konieczna jest obserwacja stanu emocjonalnego ucznia oraz jego zachowania (Załącznik nr 2) na terenie szkoły przez wychowawcę, nauczycieli uczących i psychologa/pedagoga szkolnego.

Należy wskazać uczniowi i jego rodzinie miejsca, w których mogą uzyskać pomoc specjalistyczną (psychiatryczną, psychoterapeutyczną).

Postępowanie w przypadku dokonania przez ucznia samobójstwa.

Dyrektor Szkoły powiadamia odpowiednie instytucje o zdarzeniu.

Dyrektor Szkoły organizuje interwencję w środowisku rówieśniczym ucznia i nauczycieli poprzez zajęcia z psychologiem, terapeutą.

Wychowawcy informują o śmierci ucznia swoje klasy, należy unikać informowania uczniów na forum szkoły. Przekazywany komunikat należy ograniczyć do minimum (wskazania według Załącznika nr 3).

Osoby blisko związane ze zmarłym uczniem, jeżeli wyrażają taką chęć zostają objęci pomocą psychologiczną na terenie szkoły lub poza nią.

Załącznik nr 1

O wysokim ryzyku zachowań samobójczych świadczyć może wystąpienie przynajmniej jednego z poniższych czynników:

- ✓ Mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku nadziei
- ✓ Mówienie wprost o samobójstwie, pisanie listów pożegnalnych
- ✓ Pozbywanie się osobistych, cennych dla uczniów przedmiotów
- ✓ Unikanie kontaktów, także z bliskimi kolegami, izolacja, nadmierny dystans społeczny
- ✓ Zaniechanie zajęć, które dotychczas sprawiały uczniowi dużą satysfakcję
- ✓ Używanie takich form językowych, wyrażeń, które mówią o jakimś krańcowym momencie w czasie, wiążą się z końcem, odejściem, etc.
- ✓ Przejawianie dużych zmian nastroju, występowanie zachowań nietypowych, nieadekwatnych
- ✓ Zaprzestanie dbałości o higienę osobistą i wygląd, zmiana nawyków zachowania
- ✓ Kłopoty ze snem, bezsenność, brak apetytu
- ✓ Przejawianie zachowań ryzykownych: autoagresja, spożywanie środków psychostymulujących
- ✓ Wcześniejsze próby samobójcze
- ✓ Doświadczenie nagłej straty (śmierć kogoś bliskiego, zerwanie z chłopakiem/dziewczyną).

Załącznik nr 2

Sygnaly, na które należy zwrócić uwagę;

- uczeń jest smutny, apatyczny lub wręcz przeciwnie pobudzony, drażliwy;
- opuszcza zajęcia, ma problemy z koncentracją;
- pogorszyły się jego oceny;
- nie dba o swój wygląd;
- siedzi sam na lekcji, na korytarzu, nie rozmawia z innymi uczniami, izoluje się;
- samookalecza się;
- wskazówki w Załączniku nr 1.

Załącznik nr 3

Nie wolno dopuścić, by doszukiwano się w tragicznym zdarzeniu sensacji, zbytniego rozgłosu. Nie należy dopuścić do gloryfikowania zmarłego ucznia, ukazywania go, jako wzoru do naśladowania.

Nie wolno wspominać, ani opisywać, metody samobójstwa a także miejsca, w którym je popełniono.

Należy unikać nadmiernych uproszczeń, lepiej podkreślać, że jest to skutek interakcji wielu czynników.

Na każdym kroku mocno trzeba podkreślać, że samobójstwo nie jest żadną metodą radzenia sobie z problemami osobistymi. Przypomnieć, do jakich osób lub instytucji uczniowie mogą i powinni zgłaszać się, gdy mają problemy, zarówno z nauką jak i osobiste.

Przede wszystkim nie należy dopuścić, aby którykolwiek z uczniów utożsamiał się z samobójcą i poprzez pryzmat tragicznego zdarzenia widział sposób na rozwiązanie swoich problemów.

Przyjęto decyzją Rady Pedagogicznej

Zespołu Szkół nr 5 im. Jana Pawła II

dnia 29.08.2005r. - z uzupełnieniem 6.03.2014r.

DYREKTOR

mgr Marianna Klimczak